N°. 403. **DE GRONDWET.** 1854.

VERSCHIJNT
Alle dagen, behalve Zon- en Feestdagen.

PRIJS DER ADVERTENTIEN:
Van één tot zes regels. . . . . *f* 1.00.
Voor elken regel meer. . . . . » 0.15.
Behalve de 35 cts. zegelgeld.
Aankondigingen van geboorte, huwelijken en overlijden, worden geplaatst tegen betaling van *f* 1, het zegelgeld daaronder begrepen.

ZONDAG 10, MAANDAG 11 SEPTEMBER.

UITGEVER-DIRECTEUR:
C. H. SUSAN, Jr., te 's Gravenhage.
Hoofd-Correspondenten **M. Schooneveld en Zoon**, Beurssteeg, te Amsterdam.
Brieven **franco** aan het Bureau **De Grondwet**. Jan Hendrikstraat, n°. 259.

ABONNEMENTSPRIJS:
Voor 's Gravenhage per 3 maanden . . . . . [illegible]
Voor de overige steden des Rijks . . . . . [illegible]

Hoofd-Bureau voor Ned. Oost-Indie:
VAN HAREN NOMAN EN KOLFF, te Batavia.
Prijs franco per Landmail voor Java en buitenbezittingen per jaar, met vooruitbetaling bij het nemen van het abonnement *f* 70, Ned. Cour.

Deze dagen werd door ons aangetoond (zie No. 401), dat de Eerste Kamer zelve er prijs op stelt, dat men haar den noodigen tijd gunne, om wetsontwerpen, aan haar oordeel onderworpen, met naauwkeurigheid te onderzoeken.

Deze herinnering aan 't geen de Eerste Kamer zoo juist in 1850 noemde »haar regt« en »haar pligt«, heeft ons, gelijk men weet, een aanval van den *Nieuwsbode* berokkend. Onder anderen werd daarin betoogd: »De »constitutionnele usantie is, dat de Eerste Kamer in »dezelfde zitting afdoe de wetsontwerpen, haar door de »Tweede Kamer toegezonden. *Sedert de invoering van »den constitutionnelen regeringsvorm hier te lande, is »het nimmer anders geschied.*«

Ook hierin vergist zich de *Nieuwsbode*, of schijnt het ministerieële blad zeer kort van memorie te zijn.

Niet slechts, dat weinige jaren geleden, de Eerste Kamer wetsontwerpen onafgedaan heeft gelaten; maar zij heeft het juist gedaan op grond, *dat haar de noodige tijd tot een behoorlijk onderzoek ontbrak.*

Ziet hier de voorbeelden:

In de zitting van 13 September 1849 werd ter tafel van de Eerste Kamer gebragt het wetsontwerp: »*tot »verhooging der uitgaven voor het openbaar maken van het »verhandelde bij de Staten-Generaal.*« De Voorzitter stelde voor, om dit wetsontwerp naar de afdeelingen te verzenden; maar de Kamer vereenigde zich met de meening van den heer TAETS VAN AMERONGEN: »dat de Kamer geen genoegzamen tijd meer zou hebben, om dit ontwerp nog in dat »zittingjaar geheel te kunnen afhandelen en meende »daarom dat de verzending naar de afdeelingen moest »worden uitgesteld.« (1) Den volgenden dag, 14 Sept., werd *hetzelfde besluit* genomen, ten aanzien van het wetsontwerp: »*tot uitbetaling van pensioenen aan geëm»ploijeerden en werklieden aan 's Rijks werven*« (2); en beide wetsontwerpen werden dan ook *niet* behandeld in de zitting 1848—49, en eerst *na* de opening der vergadering van 1849—50 afgedaan.

Welke waarde, vragen wij, kunnen nu de beweringen van *de Nieuwsbode* hebben in 't oog van elken onpartijdige, wanneer men hem, in strijd met de waarheid, op hoogen toon hoort verklaren: »sedert de invoering »van den constitutionnelen regeringsvorm hier te lande, »*is het nimmer anders geschied!!?*«

Maar deze voorbeelden geven ons, met het oog op de regtmatigheid onzer bevreemding over de jongste handelingen der Eerste Kamer, nog tot eene andere vraag aanleiding.

Wanneer de Eerste Kamer, in 1849, gemeend heeft niet *in vier dagen* den noodigen tijd te hebben, om twee betrekkelijk nietsbeduidende wetjes te onderzoeken: moet het dan geene bevreemding baren, dat zij, in 1854, *in drie dagen tijds* eene geheele Grondwet voor Nederlandsch Oost-Indië onderzocht en afdeed?

Het antwoord zal ieder kunnen geven, die den werkkring der Eerste Kamer anders beschouwt, dan als eene »constitutionnele usantie.«

(1) *Bijblad* 1849, 1e Kamer, bl. 829.
(2) » » » » 833.

— De loslating door het Engelsche Gouvernement van het schip »*de Jonge Albert*« geeft aan de *Amsterdamsche Courant* van heden aanleiding, om te verklaren: »dat het vraagstuk is opgelost, met volkomen behoud »van 's lands eer en onafhankelijkheid.« Ofschoon de motieven niet kennende, waarop deze conclussie rust, is het ons een te aangenaam berigt, dan dat wij er een oogenblik aan wenschen te twijfelen; intusschen zou eene mededeeling der ware toedragt van de zaak, *nu zij is beslist*, niet geheel overbodig zijn, ook om te vernemen of de handelingen der Regering, dan wel de vaderlandsliefde der eigenaars van het schip zoodanig gelukkig resultaat, als waarvan de A. C. spreekt, ten gevolge heeft gehad.

Van deze gelegenheid maakt de *Amsterdamsche Courant* bovendien gebruik, om, terugkomende op de interpellatie des heeren THORBECKE van 17 Julij jl., geheel ter kwader trouw, dien heer voor te stellen als zich verzettende *tegen het regt*, dat de Ministers hebben, om, op grond van art. 89 der Grondwet, gevraagde inlichtingen te weigeren. Die kwade trouw komt des te sterker uit, wanneer de ministeriële courant zelfs tracht den heer THORBECKE te doen spreken in strijd met diens eigene, vroegere opvatting van dat grondwetsartikel. Ziet hier wat de A. C. zegt.

Den 17 Julij jl. heeft de heer Thorbecke gemeend, eenige vragen tot den Minister van Buitenlandsche Zaken te moeten rigten. Daartoe behoorde er eene, die de strekking had, om inlichtingen te bekomen over hetgeen er gebeurd was met de Jonge Albert, en welke voornemens de regering deswege koesterde. De Minister is het anwoord daarop schuldig gebleven en heeft gezegd, dat dit eene quaestie was, waaromtrent tusschen de Engelsche en Nederlandsche regeringen van denkbeelden werd gewisseld, en waaromtrent hij het toen niet oorbaar achtte zich nader uit te laten. Dat antwoord, of liever niet-antwoord, op de gedane vraag scheen den heer Thorbecke weinig te behagen, daar hij niet kon bevroeden hoe de gevraagde inlichtingen met het belang en de zekerheid des rijks op eenigerlei wijze strijdig konden worden geoordeeld. Dat weder-antwoord van den heer Thorbecke heeft destijds zeer bevreemd. Art. 89 der Grondwet schrijft toch voor, dat de hoofden der ministeriële departementen aan de kamers hetzij mondeling, hetzij schriftelijk, de verlangde inlichtingen geven, waarvan het verleenen niet strijdig kan worden geoordeeld met het belang en de zekerheid van het rijk, zijne kolonien en bezittingen in andere werelddeelen. De grondwetgever is dus te regt van de veronderstelling uitgegaan, dat het soms onraadzaam kon zijn verlangde inlichtingen te geven. De regering alleen kan beoordeelen of de aard der zaak en de loop der onderhandelingen toelaten op de gedane vragen te antwoorden. En dat is niet alleen ons gevoelen, maar de meening van den heer Thorbecke zelven, die in zijne bekende »Bijdragen tot de herziening der Grondwet,« blz. 53, zegt: »dat, volgens het ministeriele ontwerp, (thans de Grondwet) de ministers in alle gevallen meester zijn, verlangde inlichtingen niet alleen uit te stellen, maar onbepaald te weigeren.« Wij gelooven ook inderdaad, dat ook bij de grootste zucht tot openbaarheid en tot het geven van alle mogelijke inlichtingen aan de vertegenwoordiging, er omstandigheden kunnen zijn, waarin het niet raadzaam is, gevraagde inlichtingen te verschaffen.

In de eerste plaats behoort hier te worden opgemerkt, dat de aanhaling uit een werk van den heer THORBECKE volstrekt niet zegt, wat de *A. C.* wil, dat er in gelezen worde. Er wordt wel verklaard, dat nu »de Mi»nisters in *alle* gevallen meester zijn verlangde inlich»tingen niet alleen uit te stellen, maar *onbepaald te »weigeren*«; doch geenszins erkend, dat »de Regering alléén kan beoordeelen«, of de gevraagde inlichtingen mogen gegeven worden. Over het *oordeel*, dat ieder toekomt over de redenen, die tot het niet-geven van inlichtingen worden aangevoerd, wordt geen enkel woord gezegd. Dat dit oordeel, integendeel, wel degelijk door den heer THORBECKE, werd voorbehouden ook aan anderen dan aan de Ministers, blijkt uit hetgeen onmiddellijk volgt op de, door de *Amst. Ct.* aangehaalde woorden, en die zij, gewis uit waarheidsliefde en om niemand onregt te doen wedervaren, slechts *vergeten* heeft, haren lezers mede te deelen. Zij luiden aldus: »Over het algemeen legt art. 88 (nu 89) op »de Ministers eene verbindtenis, *die het van hen af»hangt*, door het uitspreken van twee woorden, *krach»teloos te maken;* en zoodra het geven van inlichtingen »enkel *op den goeden wil* der Ministers aankomt, kun»nen zij niet alleen verantwoording, maar openbaarheid »en zelfs kennisneming der Vertegenwoordiging, drie »hoofdvereischten der hedendaagsche Regering, *wille»keurig verijdelen.*« De heer THORBECKE is zich derhalve geheel gelijk gebleven, toen hij in de zitting van 17 Julij zeide ('t geen almede door de *A. C.* scheef wordt voorgesteld): »Hetgeen de Minister zeide over de twee »voorlaatste punten, heeft ons evenmin als zijn antwoord »over het algemeen verder gebragt, dan waar wij ons »bevonden vóór mijne interpellatie. *Ik wil aannemen,* »WANT DIT IS DE EENIGE AANNEMELIJKE GROND, *dat ons »hier de uitzondering van art.* 89 *der Grondwet in den weg »is;* schoon ik niet kan *bevroeden noch raden*, hoe de ge»vraagde inlichtingen met het belang en de zekerheid des »Rijks op eenigerlei wijze strijdig *kunnen* worden geoor»deeld«(1). Hier werd alzoo *het regt*, om de inlichtingen te weigeren, volledig erkend, *omdat* de Minister zich beriep op art. 89 der Grondwet; *maar* tevens werd, door het te kennen geven van bevreemding, hoe het mogelijk was, om *hier* art. 89 in te roepen, juist gewezen op de omstandigheid, dat, »niet alleen verantwoording, »maar openbaarheid en zelfs kennisneming der Verte»tegenwoordiging, *willekeurig* verijdeld kunnen worden.«

In de tweede plaats is de geheele discussie over art. 89 der Grondwet verkeerd voorgesteld. Deze liep toch in geenendeele over de vraag, of de Minister *het regt* had de inlichtingen te weigeren: immers dat *kon* geene vraag zijn; maar *over de beperkende uitlegging*, welke de heer VAN HALL aan art. 89 wenschte te geven. Die Minister beweerde toch, »dat volgens art. 89 van de »Grondwet, het de pligt van den Minister is, om aan »de Kamer inlichtingen te geven, die van hem gevraagd »worden, dat is inlichtingen omtrent *daadzaken*, niet »eene uiteenzetting, eene ontwikkeling van *denkbeelden* »over dit of dat systeem, dat eventueel gevoerd zou »kunnen worden, *over abstracte stellingen.*« (2) De heer THORBECKE was van eene andere meening; hij geloofde, dat het geven van inlichtingen over hetgeen de heer VAN HALL noemde »abstracte stellingen« door art. 89 *niet* werd uitgesloten; en het is alleen ten gevolge van *die* meening, dat hij zeide: »Ik twijfel ook zeer, of »de Minister bij die weigering gedekt wordt door art. »89 van de Grondwet. Hij zal toch wel niet kunnen »beweren, dat de Minister volgens dat art., hetwelk »het geven der *verlangde inlichtingen* zonder onder»scheid oplegt, geene inlichtingen schuldig is dan op »eene vraag over eene daadzaak; niet wanneer het »geldt de regten, die wij als neutrale mogendheid »hebben voor te staan.« (3) Al wie derhalve »dat weder-antwoord van den heer THORBECKE destijds heeft bevreemd« heeft de quaestie niet gevat, of, gelijk de *Amsterd. Courant*, te kwader trouw gehandeld, door een verschil van gevoelen over de meer of min ruime beteekenis van art. 89 der Grondwet, te doen vervangen *door eene minachting van het voorschrift en van de regten der Ministers, daarin vervat.*

Eindelijk heeft het artikel van de A. C. blijkbaar nog een ander doel. Het is in de volgende regels uitgedrukt:

»Wij meenen dit te moeten doen opmerken, *ten bewijze* (?) dat de Vertegenwoordiging, bij het gebruik maken van haar grondwettig regt tot het vragen van inlichtingen, dit met beleid en voorzigtigheid behoort te doen, opdat zij geene aanleiding geve, *dat eene onderhandeling, die nog loopende is, een verkeerden uitslag hebbe.*

Het doel schijnt, eenvoudig, om de Vertegenwoordiging af te schrikken eenige opheldering te vragen omtrent de zaak van den Amerikaanschen kapitein GIBSON. De vrees schijnt dus wel zeer groot te zijn over hetgeen, onafhankelijk van de internationale quaestie en waaromtrent alleen »het belang en de zekerheid van het Rijk, zijne koloniën en bezittingen in andere werelddeelen« kan worden ingeroepen, zou kunnen gevraagd worden ten aanzien van *de handelingen des Ministers van Buitenlandsche Zaken*, zooals die algemeen worden voorgesteld en die, worden ze bevestigd, het voldingendst bewijs zouden leveren, dat de hoogste belangen des Vaderlands aan een man zijn toevertrouwd, die buiten staat is ze naar behooren te behartigen.

Wel verre alzoo van de Vertegenwoordiging af te houden van het vragen van inlichtingen, behoort integendeel ieder, wien 's lands belang meer ter harte gaat dan dat van *personen*, er op aan te dringen, dat, na de opening der Kamers, die ophelderingen gegeven of gevraagd worden, welke noodig zijn, niet slechts om de Natie gerust te stellen over de wijze,

(1) *Bijblad*, 1853—54 2e Kamer bl. 1093.
(2) Bijbl. als boven, bl. 1095.
(3) Bijbl. als boven, bl. 1096.

waarop hare eer en hare waardigheid tegenover buitenlandsche eischen gehandhaafd worden; maar ook over de vraag, of een minister zoo ligtvaardig heeft gehandeld, als men wil, dat de heer VAN HALL zou gedaan hebben.

Wij lezen in het bekende tijdschrift: „*Le Lien, journal des églises réformées de France*" eene boordeeling van een, in Nederland verschenen geschrift betrekkelijk de Aprilbeweging. Deze beoordeeling is niet slechts opmerkelijk van wege het standpunt, dat de Hervormde Kerk, als minderheid, in Frankrijk inneemt tegenover de R. Katholijke, vergeleken met de positie van meerderheid, welke de Hervormde Kerk in ons land bekleedt, maar ook van wege de getrouwe opvatting van 't geen ook wij steeds hebben voorgesteld, als de kracht van het Protestantisme uit te maken. In deze beoordeeling lezen wij, onder anderen, het volgende:

„Het Protestantisme is krachtig genoeg, om edelmoedig te kunnen zijn; het is te nauwgezet van geweten en te sterk, om de minste onregtvaardigheid te begaan.

„Het denkbeeld, dat wij zoo even hebben uitgedrukt, heeft den leeraar van de Waalsche Kerk te Utrecht er toe geleid, om aan de Christenen van onze dagen het voorbeeld te herinneren, hetwelk de Heer ons in den parabel van den barmhartigen Samaritaan geeft. Toen de Hollandsche Natie, in hare dierbaarste overtuiging gekwetst, eene kreet van verbazing en verontwaardiging slaakte, op het dreigend gerucht van eene episcopale hierarchie, die zich in Nederland zou organiseren, volgens den wil en de bevelen van Rome, heeft de heer van der Bank niet gevreesd, zijne geloofsgenooten te bezweren zich nimmer te veroorloven, hetgeen door menschenliefde wordt veroordeeld en hetgeen zelfs van verre gelijkt op hatelijken hartstogt of op blinde dweepzucht. Hij heeft zich èn met waardigheid èn met gematigdheid uitgedrukt. Dit is eene daad van moed, waarmede alle vrienden van den vrede, volgens het Evangelie, hem moeten geluk wenschen. — Deze gelegenheids-predikatie wordt gevolgd door eene vertaling van den herderlijken brief, die door de Synodale Commissie aan de Hervormde Kerken in Nederland is gerigt. Die brief is uiterst merkwaardig; hij is echt christelijk en herderlijk, en tevens vol standvastigheid en kracht. Hij is vol van redenen van overtuiging, die gegrond zijn op menschenliefde en waarheid, en de Protestanten behoorden nooit eene andere taal te voeren. Ofschoon men de heilige regten van vrijheid van geweten behoort te handhaven, moet men zich niet laten medeslepen door een valschen ijver zonder kennis, zonder onderscheid, *zonder liefde*. Men regtvaardigt de onverdraagzaamheid, wanneer men haar met represailles van onverdraagzaamheid beantwoordt."

De Heeren Groen van Prinsterer en da Costa.

III.

Men heeft zich verbaasd, bij gelegenheid der Aprilbeweging, over den snellen aanwas der partij van den heer GROEN VAN PRINSTERER; ja zelfs waren er, die nimmer aan het bestaan van die partij anders dan als kerkelijke partij hadden gedacht. Wij hebben in de April-beweging niets anders gezien dan de aaneensluiting der verschillende bekende en onbekende bestrijders van het *vorig* Ministerie, die de Pausselijke allocutie tot aanleiding, niet als oorzaak gebruikten tot hare omverwerping; want omverwerping noemen wij de heimelijke bewerking, dat de Koning zich van zijn Ministerie heeft afgescheiden, waardoor de aftreding onvermijdelijk werd. Ook hier wordt Mr. DA COSTA onze verdediger, en veel van de illusiën, die de partij nog steeds bleef voeden, wordt weggevaagd, als men er slechts op let, dat een Ministerie GROEN onder den natuurlijken loop der dingen werd beschouwd.

„Wat is zij dan toch eigenlijk geweest die Aprilbeweging, door hare tegenstanders zoo bijster hevig aangevallen, door hare althans aangenomene zonen zoo diep en treurig miskend? Men heeft haar in eene opzettelijke beschouwing, die voor het minst jegens de anti-revolutionnairen hoogst partijdig en eenzijdig is uitgevallen, uit een tweederlei gemengd element van vrees en vijandschap pogen te verklaren: ongrondwettige vrees voor de invoering der Bisschoppelijke hierarchie in de Roomsch-Catholieke Kerk in Nederland, vijandschap tegen die Kerk niet alleen, maar ook, en niet minder sterk, tegen het Ministerie of den Minister Thorbecke. Ik wil het bestaan van de beiderlei gemoedsuittingen bij een groot gedeelte der Nederlandsche Natie niet ontkennen. Evenmin wil ik den invloed, dien beide, en vooral de antibisschoppelijke richting, op de Aprilbeweging in hare werking gehad hebben, tegenspreken. Dit alleen komt mij onwaar voor, dat de Bisschopsvrees, òf op zich zelve genomen, òf zelfs in vereeniging met de toenemende afkeuring, om niet te zeggen, en toenemenden afkeer van het stelsel Thorbecke, genoegzaam zou geweest zijn, om het algemeen petitionnement, dat de eigenlijke kern der Aprilbeweging was, te weeg te brengen. Ongetwijfeld had zich bij het Protestantsche gedeelte der Natie tegen het Concordaat van 1827 en het ten uitvoer brengen van bepalingen in 1841 groot bezwaar en groote afkeerigheid geopenbaard. Maar iets anders was ongetwijfeld het tot stand brengen van een Concordaat, dat even als het Placet, mijns inziens, alleen tusschen den Paus en eenen Roomsch-Katholieken Staat op zijne plaats is; iets anders de vrije regeling der Roomsch-Catholieke Kerk, overeenkomstig de natuur harer inrichting, en derhalve door den Bisschop van Rome, dien zij als haar opperhoofd op aarde erkent. Tegen eene zoodanige constitutionneel wettige, ordelijke, en niet in ongepaste vormen en ergerlijke bedreigingen tot stand gebrachte regeling had, meen ik, geen algemeen petitionnement van Protestanten mogen of kunnen stand grijpen. Het moge zijn, dat zulk eene wetige regeling met leede oogen aangezien ware geworden door dat gedeelte der Protestantsche bevolking, dat tot elken prijs geen Rome wil, eveneens als wij, omgekeerd, weten, dat Rome tot elken prijs geen hervorming wil. Maar dat zich ook zelfs de zoodanigen aan een openbaar verzet of protest tegen de regeling der R. Kerk, zuiver als zoodanig, zouden hebben gewaagd; dat vooral de tweemaal honderd duizenden, die in April 1853 in beweging kwamen, zich tot een algemeen petitionnement tegen diezelfde regeling, buiten verband met de tergende vormen en omstandigheden, waardoor zij in den grond een geheel ander karakter had aangenomen, zouden hebben laten opwekken, mag zonder duchtiger gronden dan tot hiertoe zijn aangevoerd, van onze toch inderdaad nog al duldzame Nederlandsche bevolking niet geloofd worden. Het algemeen petitionnement, of in het geheel de Aprilbeweging, is in zijn begin en beginsel niet anders geweest, dan een nationaal Protestantsch antwoord, protest, kreet van verontwaardiging tegen de Pausselijke Allocutie."

Wij hebben tegen deze beschouwing geen het minste bezwaar, behalve tegen het gewigt, dat aan het petitionnement van „die tweemaal honderd duizenden" wordt gehecht. Met genoegen vernamen wij, waarvan de waarheid geenszins door ons betwijfeld wordt, door Mr. DA COSTA het volgende: „Wij weten, hoe onderscheidene onzer anti-revolutionnaire vrienden, schoon in de algemeene verontwaardiging over de Pausselijke aanmatiging van harte deelende, toch om den schijn zelfs te vermijden van verzet tegen het grondwettig recht der Kerken van zich zelve vrij te organiseren, aan de onderteekening der adressen geen deel namen." Hieruit blijkt dan toch ten duidelijkste, dat er onder de anti-revolutionnaire partij waren, die *de* adressen aanmerkten als een *verzet* tegen het *grondwettig* recht der kerkgenootschappen.

„Gij herinnert u misschien ook nog hoe op onze halfjarige Christelijke meeting van diezelfde Aprilmaand *door mij* de wensch werd te kennen gegeven, dat gelijk ten allen tijde, alzoo ook bij deze gelegenheid ons positief Protestantisme zich van het naakte Antipapisme zoo kenlijk mogelijk mocht onderscheiden. En wel acht ik ook nog van achteren dat het een goede zaak ware geweest, indien door die van ons gevoelen een geheel afzonderlijk adres met geheel den aart en het standpunt onzer Christelijke historische richting, daarvan ten overvloede uiteengezet des noods, ware ingediend geworden. Doch men wilde zich in eene zaak van algemeen kerkelijk- en nationaal Protestantsch belang buiten volstrekte noodzaak niet afzonderen; en ook door mij werd het adres uit Amsterdam, na rijp beraad, onderteekend."

Eene handeling, die wij, na hetgeen op den voorgrond was gesteld, niet hadden verwacht en ook niet hadden gewenscht. Immers nu moet de briefschrijver in het spoor treden van al de April-bewegers, en aan de gevolgen van de April-beweging eene rigting geven, die het doel met de uitkomst verwart. Hij zegt:

„De Aprilbeweging uit haren aart en in beginsel tegen het bedenkelijk Pauselijk manifest gericht, bracht in hare gevolgen de omverwerping van het Ministerie te weeg, dat zich *tegen* dat protest *op de meest ondubbelzinnige wijze* verklaard had. Wettig en billijk was de ontevredenheid eerst over het hooghartig stilzwijgen van het Ministerie, daarna over den laatdunkenden raad aan Z. M. gegeven, ter eenvoudige afwijzing van de adressen, eindelijk over den oneerbiedigen eerbied, waarmede door diezelfde Ministers aan den Koning de keus werd voorgesteld tusschen de meest volledige toetreding tot hun stelsel of hun ontslag. Zoo viel dan het Ministerie Thorbecke, doch door de Aprilbeweging niet als oorzaak, maar als aanleiding. *De onderhandeling met Rome was in den boordvollen bitteren beker de laatste droppel geweest, die hem eindelijk overloopen deed.*

„Op den dag der aanbieding van het Amsterdamsche adres bevond ik mij toevallig, dat is, om eene van de Aprilbeweging gansch afgescheidene aangelegenheid, ter audientie. Ik behoef u mijne gemengde aandoening van hetgeen ik aldaar hoorde en bijwoonde niet te schetsen: bij een diep gevoel van het bedenkelijke van den toestand in zoovele opzichten, toch ook dat van eene hartelijke vreugde in het levensteeken, dat de Protestantsche bevolking van ons Nederland tegenover de grievende aanranding gegeven had. En verder! de vraag, die, *bij het algemeen voorgevoel en de geruchten van de verandering van Ministerie*, op aller aangezichten te lezen stond, de vraag, *wat nu?* maakte ik (dichter wederom en geen staatsman als ik ben) geene zwarigheid luide en onbewimpeld te beantwoorden met de zeer eenvoudige wedervraag: „Wat anders dan een Ministerie Groen?"

Een ministerie GROEN!

Zoo hebben wij aan de openhartigheid van den dichter DA COSTA te danken, wat door den Staatsman GROEN VAN PRINSTERER nimmer werd erkend: dat een ministerie GROEN het einddoel was der oppositie van de vrienden in de Tweede Kamer.

Op den dag der audientie te Amsterdam werd door Z. M. een woord gesproken, dat, *later* in de dagbladen opgenomen, aanleiding gaf tot den bedoelden brief van *al* de Ministers. En toch *op dien dag* stond „op aller aangezichten de vraag te lezen *wat nu?* ... „*algemeen voorgevoel* en de *geruchten* der veran... „van ministerie.

Toen was er nog geen oneerbiedigen eerbie... „toond"; *toen* was alleen *aan den Koning*, *zonder* ... *dunkenheid*, een raad gegeven, *hoe* op de *inged*... adressen een antwoord van *geruststelling* zou wo... gegeven „dat de Koning waakte en zou blijven w... „voor de grondwettige rechten en vrijheden;" *toen* ... het ministerie THORBECKE met beleid en voorzigti... werkzaam, om eene teedere zaak zoo te regelen, ... de eer der Natie ongeschonden bleef en nogtans ... regt des Konings werd gehandhaafd; *toen* wa... tegenover een stilzwijgen, dat de wijsheid gebood, ... geheime toeleg, die zich onder den schoonklinke... naam van „algemeen kerkelijk- en nationaal Pr... „tantsch belang" wist verborgen te houden, maa... door „un enfant imprudent" der anti-revolution... partij werd aan den dag gebragt: „een mini... „GROEN!"

Zoo was de aftreding van het Ministerie THORB... het doel van de partij des heeren GROEN VAN P... STERER; want eene kwalijk verborgen begeerte to... Bewind was de drijfveer. Mr. DA COSTA spreekt ... „een boordevollen bitteren beker, waarvan de ... „droppel, die hem eindelijk overloopen deed, de ... „derhandeling met Rome was."

En waarmede was die beker gevuld? Waarmede ... ders dan met grieven, die *de Nederlander* sedert ... 1850 en de zoogenaamde anti-revolutionnaire k... leden sedert de optreding van het Ministerie THOR... tijdig en ontijdig te berde bragt en tegen *elk* Mini... naar personen en omstandigheden gewijzigd, kan ... den aangevoerd. Van *elk* Ministerie, behalve van ... Ministerie GROEN zal worden gezegd: „Niet door ... „zwaarte bij de ongenoegzaamheid zijner grondsl... „gelijk het vroeg of laat zou hebben gedaan, ... „ingestort, maar door de gantsch onverwachte en ... „gedachte tusschenkomst van eene alles behalve ... „dige, maar veeleer vriendelijke en vriendschapp... „hand."

Maar dan duldt het ook geen tegenspraak, w... steeds hebben beweerd, dat de April-beweging ... ginsel door hare aanleggers een staatkundig doel ... en kerkelijke opgewondenheid is te baat genomen, om ... staatkundige partij op het kussen te helpen. De sch... vraag in de anti-chambre van het Koninklijk p... *Wat nu?* bewijst, dat men welligt aan niet ... dacht dan aan wering der bisschoppen. De „*beden*... „*blikken*" die de mogelijkheid deden betwijfelen ... een Ministerie GROEN en de daarop gevolge op... van elken twijfel of van alle onzekerheid door de ... baarmaking van 's Konings wil: *geen Ministerie G*... ook dat alles, wat uit den brief van Mr. DA COST... bekend werd, verzekert ons van de zegepraal der ... stitutionnele op de zoogenaamde anti-revolution... partij.

Buitenland.

ALGEMEEN OVERZIGT.

De aandacht is steeds meer en meer op de groote ... ditie gevestigd, die thans wel degelijk tegen Sebastop... gerigt. De berigten uit Konstantinopel, per telegraaf gist... medegedeeld, loopen tot 31 Aug. Den 2den moet het ... van de expeditie Varna hebben verlaten. Men wil, dat ... cijfer der landingstroepen 80,000 man zal bedragen, en ... 30sten wilde men met zekerheid weten, dat men regtstr... op Sebastopol aantrekt, daar de matrozen de eer be... geëischt, om even als de landtroepen deel te mogen ne... aan de bestorming, hetgeen hun is toegestaan, welk ... met uitbundige geestdrift zou ontvangen zijn.

Wij deelen (zie Fransche post) eenige van de tal... bijzonderheden mede, die men omtrent de toebereidsel... en het doel van de expeditie vermeldt.

Men spreekt ook van groote voordeelen, die Schamyl ... de Russen heeft behaald, zoodat zij Bayazid hebben m... verlaten, waarvan zij de werken hebben vernield, om ... Russische korpsen ter hulp te snellen.

Volgens den *Nouvelliste* van Marseille zou de gr... aanval tegen Sebastopol den 8sten plaats hebben... Intusschen moeten wij onze lezers aanraden zeer ... hunne hoede te zijn omtrent de velerlei geruchten, ... thans ongetwijfeld in omloop zullen komen. Wij voor... zullen niet dan met groote voorzigtigheid de ons toekomen... berigten opnemen.

De veldtogt in de Oostzee schijnt voor dit jaar gesloten... Per telegraaf verneemt men, dat de generaal Baragu... d'Hilliers eergisteren te Dantzig is aangekomen, om ... Frankrijk terug te keeren. Volgens een dagblad van ... zou te Cherbourg de officiële tijding zijn gekomen, ... 46 schepen, waaronder 10 Engelsche transporten daar ... 5 tot 10 October zullen binnenvallen, om het exped... corps uit de Oostzee naar Frankrijk terug te voeren. ... gedeelte van de Fransche vloot zou de Cherbourg ... ander gedeelte te Brest overwinteren.

De berigten uit Spanje loopen tot den 2 dezer. De ... deelt eene circulaire van den Minister van Binnenl... mede, die de partijen tot eenheid en verzoening aan... en die verzekert, dat de Cortes het werk van de re... van Julij zullen bevestigen. De *Espana* vermeldt ...

wanordelijkheden te Salamanca, waar zich eene republikeinsche junta zou hebben gevestigd; dat blad hecht echter weinig gewigt aan die manifestatie. De bladen maken ook melding van zekere gisting te Barcelona, te Saragossa en in Galicie. Madrid was rustig; het gerucht, dat de cholera daar uitgebarsten was, heeft zich niet bevestigd; en op den 2 dezer hield men er zich bezig met de toebereidselen tot banketten en andere feesten, ter eere van de revolutie. Men weet niets van de Koningin-moeder.

In Belgie zijn, zoo als onze lezers zullen zien, te Brussel, te Brugge en te Antwerpen vrij ernstige onlusten wegens den hoogen prijs der levensmiddelen uitgebroken.

Men hoopt in Zwitserland, dat de ijver dien men betoond heeft door het in beslag nemen van wapenen in Graauwbunderland en in Tessino, voor Oostenrijk als een bewijs zal strekken van de goede gezindheid van de bondsregering en daardoor de hangende geschillen spoedig zullen zijn bijgelegd. De Bondsregering heeft dan ook in dien zin instructien aan zijn zaakgelastigde te Weenen gezonden. Het is te hopen, dat het Oostenrijksche kabinet ook ònder men thans verkeerende, spoedig geschillen zal bijleggen, die reeds tot nadeele van de belangen van beide landen, veel te lang hangende zijn geweest.

ENGELSCHE POST.

Londen, 7 Sept. Dingsdag jl. hebben te Nottingham ongeregeldheden plaats gehad. Eene talrijke menigte heeft bij een bakker de glazen ingeslagen en een ander gedwongen het brood goedkooper te verkoopen. Nadat op eenige andere punten ongeregeldheden plaats hebben gehad, kwam de politie tusschen beide, joeg de onruststokers uiteen en nam onderscheidene personen gevangen.

— De *London-Gazette* van Woensdag-avond deelt een bulletin mede, gedagteekend van H. M. schip *Odin*, Ledsund, 25 Aug. 1854, geteekend Francis Scott, kapitein, waarin hij verslag doet van de verkenning, die de *Odin*, *Alban*, *Gorgon* en *Duver* in de rigting van Kumblinge en de wester-eilanden hebben gedaan. Er liggen in de omstreken van Abo 17 kanonneerbooten, elk van twee stukken en met 20 riemen aan elk boord, benevens vier kleine stoombooten. Men heeft nog 3 of 4 gemaskeerde batterijen gezien.

Het kanaal is naauw en de omliggende bosschen met soldaten bezet. Men scheen een aanval te verwachten; er was eene versterking van 4000 man aangekomen en men wachtte nog 5000 man. Het vuur der batterijen en van de kanonneerbooten heeft de Engelsche expeditie geene verliezen doen lijden.

— De *Times* deelt talrijke en belangwekkende bijzonderheden mede omtrent de aankomst van het linieschip *Hannibal*, te Deal, met 323 Russische gevangenen en van de *Termagant*, een schroefstoomfregat, te Sheerness met 190 Russische soldaten en eene vrouw; benevens 3 officieren en hunne vrouwen. Zij werden aan boord van de *Devonshire* overgebragt. De Russen betoonden zich zeer dankbaar over de ondervondene behandeling. Kapt. Stewart bood de Russische officieren en hunne vrouwen een diner aan, vóór dat zij van zijn boord gingen. Later zijn nog de *Valerous* en de *Dauntless* met gevangenen aangekomen. De *Times* zegt, dat de Russische soldaten, vooral wat de zindelijkheid betreft, geen gunstigen indruk maken.

DUITSCHE POST.

Berlijn, 6 Sept. Men schrijft aan de *Postzeitung* het volgende:

„De president van den Ministerraad, baron von Manteuffel, heeft gisteren eene vertrouwelijke mededeeling gedaan van het antwoord van Rusland aan de Fransche en Engelsche gezanten. Graaf Nesselrode dringt voornamelijk aan op het beschermheerschap der Grieksche Christenen, dat Rusland moet handhaven en zal handhaven."

— Van een anderen kant schrijft men van hier aan de *Elberfelder Zeitung*:

„De Oostenrijksche gezant te Berlijn, graaf Esterhazij, heeft met den president van den Ministerraad eene belangrijke bijeenkomst gehad, bij welke gelegenheid hij, van de zijde van Oostenrijk openingen zou hebben gedaan, omtrent de vier waarborgen. Wij vernemen, dat Pruissen met aandrang wordt uitgenoodigd om die te Petersburg op dezelfde wijze te ondersteunen, als Oostenrijk dit gedaan heeft."

— Het *Journ. de St.Petersburg* deelt bijzonderheden mede omtrent den grooten brand, die den 12/24 Aug. in die hoofdstad heeft gewoed, op twee plaatsen te gelijk. Honderd huizen, waaronder 21 steenen gebouwen, werden vernield. Den 17/29 Aug. had men nog geene menschenlevens te betreuren.

Hamburg, 7 Sept. Eene depêche uit Stockholm van den 5 dezer meldt, dat de troepen den 2den de vestingwerken van Bomarsund zijn beginnen af te trekken, den 10den zullen zij vernield zijn.

Men meldt, dat de commandanten op de Finsche kust alle werken moeten vernielen, die men niet met grond van hopen tegen de verbondene vloten te verdedigen.

Den 30sten Aug. zijn 28 schepen van de vereenigde vloot Abo genaderd; de opgekomen storm heeft echter den aanval belet. Er zijn alleen eenige schoten gewisseld tusschen de verbondene schepen en de flotille Russische kanonneerbooten.

Brieven uit Reval melden, dat die stad en de daar aanliggende werken veel geduchter zijn dan men eenige maanden geleden gedacht heeft. De generaal Berg, een der beste Russische artillerie officieren, voert het bevel. Hij heeft zich den tijd ten nutte gemaakt, om een uitmuntend stelsel fortificatien op te werpen.

Uit Warschau wordt gemeld, dat de Russische Regering 4000 zilveren roebels beschikbaar heeft gesteld, om het vroeger R. K. seminarium aldaar op hare kosten te herbouwen.

FRANSCHE POST.

Parijs, 7 Sept. Er is geen twijfel meer over het vertrek van de expeditie.

De generaal d'Hautpoul heeft het bevel over het kamp in het Zuiden op zich genomen. De troepen komen slechts langzaam bijeen. Men wil, dat het Fransch-Engelsche leger, na eenige werken genomen en versterkt te hebben, naar Varna zal terugkeeren, en den winter van Gallipoli naar Konstantinopel geschaard zal doorbrengen. Die tijd zal besteed worden om de troepen te oefenen; dan ook zal het de tijd zijn om den Sultan te herinneren aan de beloofde hervormingen, daar er dan duizende Christenen op Turksch gebied zullen zijn, die niet meer als vijanden, maar als bondgenooten gekomen zijn.

Het leger uit de Oostzee keert terug; het zal den winter te Boulogne doorbrengen.

Men meent, dat de generaal Bodisco, ex-commandant van Bomarsund, die op zijn woord gevangen is, zich te Erreux zal vestigen.

Dagelijks trekken er detachementen troepen naar Marseille, om de leemten in het leger in het Oosten aan te vullen.

De gevallen van cholera worden zeldzamer.

Men deelt het navolgende mede omtrent de expeditie naar Sebastopol: vrij algemeen is men het eens, dat het gros van het leger den 2den dezer is vertrokken. Reeds waren den 29sten 100 stukken veld-artillerie en 10,000 schanskorven ingescheept; 25,000 Engelschen, 30,000 Franschen en 8000 Turken vertrekken met 30 zeilschepen, 60 stoomfregatten en 300 schepen van allerlei aard, naar Sebastopol. De meest geloofwaardige geruchten zeggen, dat het geheele leger in twee convooijen vertrekt, die op 3 mijlen ten noorden van Sebastopol gaan ontschepen, op eene vlakte van 1500 ellen, tusschen twee rivieren. Volgens de gedane verkenningen kan de vloot tot op 100 ellen van het strand naderen, zoodat meer dan 60,000 man, bij stil weder, binnen drie uren tijds en onder bescherming van 2000 vuurmonden, zullen ontschepen met geweren, spaden en schoppen gewapend, om er door de schanskorven eene uitgestrekte wapenplaats op te werpen, die voor 20 dagen van alles zal worden voorzien. Na de ontscheping trekt men op den citadel aan, die den regteroever van de uitgestrekte baai bestrijkt, waarin de stad gebouwd is. De aanval van den citadel is de hoofdzaak; want van daar kan de stad gebombardeerd worden en de vloot vernield, die in de militaire haven, achter drie sterke linien en door meer dan 700 stukken beschermd, ligt. Indien de wind gunstig is, dan zal de hoofdaanval den 8sten plaats hebben.

— De *Moniteur* deelt mede, dat volgens eene depêche van den Gouverneur-Generaal van Algerie, een inboorling, die in de eerste dagen van Junij Tumbouctou heeft verlaten, verklaard heeft daar twee Europeanen in Arabisch kostuum te hebben ontmoet. De een was van iets meer dan middelbare gestalte; hij had een blonden baard en bediende zich gewoonlijk van een lorgnet met blaauwe glazen; de ander was een weinig kleiner van gestalte, en had een donker bruinen baard. Waarschijnlijk zijn deze Europeanen Dr. Basth en de heer Vogel, en indien dit het geval is, dan zijn dit de jongste berigten van deze reizigers.

Volgens de getuigenis van den Arabier, staan zij onder bescherming van den Sheit Ennebigh van de Touariks, het hoofd van de partij der Haalen, een magtig en gevreesd man, die verscheidene huizen te Tumbouctou bezit, waarvan een ter beschikking van de reizigers is gesteld. Men wist in de stad, dat zij Christenen zijn, en hunne tegenwoordigheid is het onderwerp van alle gesprekken, waarvan de niet zeer welwillende geest zich niet durft doen kennen, tegenover den wil van den magtigen aanvoerder, die hen beschermt.

— De berigten uit Sicilie deelen mede, dat de geruchten omtrent een opstand verzinsels zijn. Men had onder het volk echter het gerucht verspreid, dat de regering de cholera-lijders in massa liet vergiftigen. De generaal Filangieri liet een aantal personen bij zich ontbieden, die deze geruchten verspreid of aangehoord hadden; hij wees er hun op, hoe ongerijmd en onwaardig zulk eene beschuldiging was en zond ze toen weg. Aan eenige hooger geplaatste personen, die aan de geruchten geloof schenen te willen hechten, zeide hij met verontwaardiging: „Gij hebt nooit iets dergelijks kunnen gelooven; maar zijt op uwe hoede; op het eerste woord, dat gij nog in dien zin uit, zijn er galgen voor u gebouwd." Daarop liet hij hen wegjagen. Men kan hieruit zien, hoe ongelukkig de toestand van dat eiland is. De generaal Filangieri is een edel en dapper soldaat, maar hij en zijne bajonetten vermogen niets tegenover den publieken geest van eene natie, die zoozeer tegen het Gouvernement gekant is, dat men het van vergiftiging beschuldigt.

De cholera, die in de vorige maand 400 slagtoffers daags te Palermo maakte, schijnt op het punt van te verdwijnen. In geheel Italie vermindert die ziekte. Te Rome waren, den 30 Aug., slechts 28 nieuwe gevallen vermeld. In Modena en Toskane neemt de ziekte af. Turin leed steeds minder dan Genua.

Madrid, 2 Sept. Behalve eenige geruchten, die men verspreid wil hebben, zijn er weinige belangrijke feiten te vermelden. De aandacht is vooral gevestigd op den finantiëlen toestand. De betaling der coupons, die vertraagd is door de verspilling van het kabinet San Luis, wordt met des te grooter ongeduld verwacht, daar de vijanden van het kabinet, het gebrek aan fondsen toeschrijven willen aan wantrouwen van de groote kapitalisten. De vertraging ontstaat echter alleen door den tijd, die noodig is om zekere formaliteiten te vervullen, vóór dat de 56 millioen kunnen gestort worden, die de handel van Madrid heeft aangeboden. Men meent, dat de kapitalisten, die alle vertrouwen in het kabinet stellen, niet ongenegen zijn om, des noodig, nog meer aan het Gouvernement voor te schieten.

— De monarchale quaestie is thans geheel buiten sprake. Alle welgezinden scharen zich rondom den troon van Isabella II.

— Men spreekt zeer veel van het vertrek van den heer Soulé, den Amerikaanschen gezant, waarvoor verschillende redenen worden opgegeven.

Sedert de gebeurtenissen van den 28sten, is men nog meer ijverig bezig aan de uitrusting van de burgerwacht. De heer Collado, minister van finantien, heeft zijn tractement afgestaan om de burgerwacht uit te rusten.

Men is niet overal voldaan over de gestrenge maatregelen door de regering tegen alle vereenigingen en vergaderingen genomen. Men acht de gestrengheid overdreven.

Men spreekt zeer veel van eene of andere portefeuille, die aan den heer don Pascal Madoz, burgerlijk gouverneur van Barcelona, zal worden opgedragen.

— De generaal Serrano is te Madrid aangekomen.

— De Koningin gaat dikwijls uit.

— Men meldt, dat de junta der hoofdstad het besluit heeft genomen om uiteen te gaan.

— De *Gazeta* deelt eene circulaire van den heer Santa-Cruz Minister van Binnenlandsche Zaken, aan de Gouverneurs der provincien mede. Hij zegt, dat men de plannen kent van de vijanden der vrijheid, maar dat de regering de liberale eenheid zal bewaren, de wetten zal doen eerbiedigen, den druk der belastingen verminderen en het smartelijk verzwakt zedelijk gevoel verlevendigen.

— De jurij van in beschuldiging stelling, bijeen geroepen door den heer Ignacio de Olea, eerste constitutionele alcade van Madrid, heeft eenparig besloten het blad *Europa* wegens een daarin voorkomend artikel te vervolgen.

— De benoeming van den generaal San Miguel tot inspecteur van de nationale militie des rijks, zou in den Ministerraad bepaald zijn.

— Te Salamanca is eene republikeinsche beweging ontstaan, volgens de Espana.

De cholera vermindert zeer te Barcelona, te Cadix en te Sevilla.

BELGISCHE POST.

Brussel, 8 Sept. De burgemeester, de heer Ch. de Brouckère, heeft aan de inwoners dezer stad eene proclamatie gerigt, waarbij hij hen uitnoodigt in het belang van rust en orde, zich niet door nieuwsgierigheid te laten verleiden, om zich bij de groepen te voegen. Daarbij is een reglement gevoegd, waarin het aan meer dan 5 personen verboden wordt, zich in de straten te vereenigen en alle herbergen en openbare plaatsen ten 11½ ure moeten gesloten worden. De troepen waren in de kazernen geconsigneerd en het eerste legioen van de burgerwacht was op het plein van het stadhuis bijeengekomen. Eene bende, uit dezelfde personen als vroeger bestaande, doorliep ten 9 ure schreeuwende en zingende een gedeelte der stad, van de Rue d'Or tot de Rue de Schaerbeek, waar men de glasruiten bij de bakkers en graanverkoopers onder het voorbijtrekken inwierp. Toen de politie evenwel aankwam, was deze troep uiteengegaan. De troepen, die insgelijks opgerukt waren, vonden niemand meer. Eenige der volksmenners zijn erkend en gevat. Dit is de eenige wanordelijkheid, die gisteren avond begaan is. De strikste maatregelen van voorzorg zijn genomen. Verscheidene fabrikanten hebben hunne werklieden medegedeeld, dat elk die aan deze wanordelijkheden deel nam, onmiddellijk ontslagen zou worden.

— In den nacht van Maandag jl. zijn in de kwartieren van Brugge, waar meestal arbeiders wonen, briefjes gestrooid, waarin, zoo men wil, bedreigingen tegen de rijken te lezen waren en waarbij het volk werd uitgenoodigd buiten de poort Sainte-Croix, in de vlakte van Maele bijeen te komen. Des middags kwamen daar velen bijeen, hetzij uit nieuwsgierigheid, hetzij om eene manifestatie voor te bereiden. Tegen den avond trok de menigte naar de stad terug, met een man aan het hoofd, die een rooden doek op een stok droeg. De straten werden schreeuwend en zingend doorloopen, terwijl men voor elken bakker stil stond en de gewone kreet van de Bruggenaren aanhief. Bij drie bakkers werden de glasruiten ingeslagen; de politie kwam nu tusschen beide, twee personen werden gearresseerd en de menigte gemakkelijk uiteengedreven.

Woensdag avond kwamen er ook eenige groepen bijeen, die echter spoedig werden uiteengedreven.

— Ook te Antwerpen hebben gisteren ernstige ongeregeldheden op de markt plaats gehad. Men meldt, dat het volk de landlieden heeft willen dwingen de eetwaren te verkoopen tegen een prijs, dien men zelf bepaalde. De overheid heeft de hulp der gendarmerie moeten inroepen. In de verwarring is een boer door een trap van een paard gedood. Anderen werden min of meer ernstig gekwetst.

— De Commissaris van politie Verbulst, te Gend, is op aandringen van den heer Hayman-Hye, Consul van Engeland te Gend, gedurende 8 dagen, in zijne functien geschorst, wegens het onwettig arresteren van zekeren heer J. R. Mann, die van een behoorlijke paspoort voorzien met den trein van Lille was gekomen.

— Volgens een Brusselsch dagblad is de heer van der Elst niet in vrijheid gesteld, daar het openbaar ministerie in verzet is gekomen tegen de ordonnantie, waarbij hij in verband met het bedoelde complot van regtsvervolging werd vrijgesteld.

Uit de instructie blijkt, dat men een der door Sanders gefabriceerde bommen heeft beproefd en dat men er de vernielende kracht van heeft ondervonden. De bom sprong met één slag, even als een kanonschot en de talrijke brokken hadden een groot aantal personen kunnen dooden

Binnenland.

's Gravenhage, 9 September.

Z. M. heeft aan A. van Loon, bootsman op Zr. Ms. korvet Pallas, toegekend de zilveren medaille, als blijk van HD. tevredenheid over eene door hem op den 17 Julij jl. te Curaçao met levensgevaar volbragte redding.

Z. M. heeft ter vervanging van den heer A. J. Berkhout, eervol ontslagen, tot schoolopziener in het zevende schooldistr. van Noordholland benoemd den heer J. Roos, doct. in lett. en leeraar in de oude talen te Zaandam.

* H. M. de Koningin zal aanst. Maandag middag met den gewonen spoortrein uit de residentie naar Rotterdam vertrekken, en zich aldaar aan boord van de gereedliggende stoomboot begeven, om de reis naar Stuttgard voort te zetten. H. M. zal vermoedelijk zes weken aldaar verblijven.

* In de Maliebaan worden voor de paardenmarkt, harddraverij en ringrijden, op aanst. Maandag te houden, vele toebereidselen gemaakt. Zoo heeft men er eene tribune geplaatst voor de leden van het stedelijk bestuur, alsmede voor de leden van den landbouw. Ook is er een muzijktempel opgerigt. Het laat zich aanzien, dat, zoo het weder gunstig mogt blijven, dit feest druk bezocht zal worden.

* De minister van binnenlandsche zaken heeft ter kennis van het publiek gebragt, dat bij den boekhandelaar G. J. Mingelen (firma van Weelden en Mingelen) te 's Gravenhage, en door diens tusschenkomst, in de voornaamste gemeenten des Rijks, tegen den prijs van 90 cents het exemplaar, is verkrijgbaar gesteld het werk getiteld: *Verslag van den Landbouw in Nederland* over 1852.

* In de residentie zijn aangekomen en aan den *Maréchal de Turenne* (*Hotel Fuhri*) afgestapt de Graaf en gravin Hector Gallenberg en familie, komende van Weenen.

* In de residentie zijn aangekomen en in het Hôtel *de l'Europe* afgestapt de heer Chatelperron, eigenaar van het kasteel Chatelperron, met familie; de ridder C. I. Sedille, architect, met familie, komende van Parijs, en de heer E. Nicque, advocaat te Montaigu.

* Naar men verneemt zal aanst. Maandag de sluiting plaats hebben van de vergaderingen der Algemeene Synode gedurende het loopende jaar.

* Z. Exc. de Heer Staatsraad-Commissaris des Konings dezer provincie, is gisteren avond van zijne inspectie-reis door een deel der provincie, in de residentie teruggekeerd.

§ * **Schiedam**, 9 September. De ongeregeldheden van eergisteren schenen zich gisteren avond te zullen hernieuwen. Het dagelijksch bestuur had echter behoorlijke voorzorgen genomen, zoo door de schutterij onder de wapenen te roepen, als door het aanvragen van eenige troepen, bestaande uit infanterie, en een detachement rijdende artillerie. Talrijke patrouilles hebben gedurende den geheelen avond de stad doorkruist en daar, waar zamenscholingen waren, ze uiteengejaagd. Te middernacht was de rust volkomen hersteld.

Nadat te Schiedam reeds sedert eenige dagen onder verschillende voorwendsels des avonds zamenscholingen hadden plaats gehad, welke dan met schreeuwen en zingen eindigden, heeft zulks zich gisteren avond in meer ernstige mate herhaald, wanneer men, na al zingende de straten te zijn doorgetrokken, bij een aantal broodbakkers de glazen heeft ingeworpen, onder het geroep dat het brood te duur was.

Heden is door het stedelijk bestuur de volgende waarschuwing afgekondigd:

«Medeburgers!

Het rustig en bezadigd karakter, welke de burgerij van Schiedam steeds pleegde aan den dag te leggen, de zucht tot handhaving der orde, waardoor zij zich onderscheidde, zijn gisteren avond jammerlijk verstoord. Eene volksbeweging, die in den beginne niets verontrustends had, is tot baldadig geweld overgeslagen. Ieder weldenkende zal dit afkeuren; ieder welgezinde moet wenschen, dat de vereischte maatregelen tot beteugeling genomen worden. Aan billijke bezwaren, waar die mogten bestaan, kunnen gemeen overleg, ernst en kalmte te gemoet komen; woest geweld mag in geen geval worden geduld, maar moet, des noods met kracht en klem, worden gebreideld. Grievend leed zou het ons zijn, zoo wij gedrongen werden om daartoe te besluiten, en wij achten ons verpligt, om alle beschikbare middelen aan te wenden, die strekken kunnen om het te voorkomen. Daartoe kan inzonderheid, van de zijde der ingezetenen, ook dienen, dat allen, die niet op eenigerlei wijze aan de laakbare, niet alleen met de wet maar ook met het waarachtig belang van alle ingezetenen strijdige handelingen deelnemen, zich onthouden van alle zamenscholing, en zelfs, zonder noodzakelijkheid, in het bijzonder gedurende den avond, hunne woningen niet verlaten. Daardoor zullen de schuldigen blijken zóó min talrijk te wezen, als ze inderdaad zijn, en gemakkelijker binnen de betamelijke grenzen terug gebragt kunnen worden; terwijl de onschuldigen zich zullen behoeden voor de gevaren, waaraan zij zich anders blootstellen. Ernstig en dringend wordt derhalve een ieder aangemaand om zich dienovereenkomstig te gedragen.»

Volgens schrijven van gister avond is het veel rustiger en is eenige militaire magt tot handhaving der orde de stad binnengetrokken. (*R. C.*)

Wij vernemen, dat het plan bestaat, om aanstaande Zondag, den 10 dezer in het Kamp bij Zeist, des avonds om 8 ure, eene buitengewone taptoe (*aux lanternes*) te doen houden.

Het is buiten twijfel, dat deze uitvoering, waarvan de compositie aan den zoo gunstig bekenden kapelmeester der grenadiers en jagers, den heer Dunckler, te danken is, en onder wiens leiding behalve de muzijkkorpsen een tweehonderdtal hoornblazers en tamboers, zullen werkzaam zijn, bijzonder aan de verwachting zal beantwoorden. Het is te hopen, dat het fraaije weder ook deze monster taptoe zal begunstigen.

Wat de vooruitbepaling van manoeuvres betreft: daaromtrent kan voortdurend niets met zekerheid worden gezegd. (*U. C.*)

Den 31. Aug. jl. is van Amersfoort naar Utrecht overgebragt Catharina Wiepering, die den 29 Junij jl. verlost is van twee kinderen, van welke men het een bij haar dood, en het andere veertien dagen later, in eenen staat van ontbinding, in hare ladetafel gevonden heeft. (*Amersf. C.*)

Groningen, 7 September. Wij vernemen met genoegen, dat van wege het ministerie van kolonien *vier* voormalige leerlingen der *Landhuishoudkundige School* te Groningen, door het bestuur dezer inrigting daartoe aanbevolen, benoemd zijn tot kweekelingen voor het boschwezen in Nederlandsch Indie, ten einde, na op Rijks kosten zich nog twee jaren lang nader in de houtteelt in het groot in Duitschland geoefend te hebben, als ambtenaren voor het boschwezen naar Java te vertrekken; terwijl er ook later gelegenheid zal zijn tot soortgelijke plaatsing van *enkele* leerlingen der Landhuishoudkundige School, wanneer zij hunnen leertijd alhier *behoorlijk* zullen hebben voleindigd. — In eene lang gevoelde behoefte onzer koloniën zal daardoor mettertijd voorzien worden. (*G. C.*)

Per Telegraaf.

Weenen, Zaturdag 9 September. De Oostenrijksche regering heeft aan de gezanten eene circulaire gezonden, waarin zij verklaart, dat de weigering van Rusland, om de voorstellen van Frankrijk en Engeland aan te nemen, door haar als geen *casus belli* wordt beschouwd.

Londen, Zaturdag 9 September (2 ure). Consols op t. $95\frac{1}{4}$, $\frac{3}{8}$; Mexico N. 3 pct. $24\frac{7}{8}$, 25; Peru N. $4\frac{1}{2}$ pct. 71; Ecuador $3\frac{1}{2}$, $\frac{3}{4}$; Gren. Uitg. $6\frac{1}{8}$, $\frac{3}{8}$; Spanje binnenl. 3 pct. $37\frac{1}{2}$, 38; dito 1 pct $18\frac{1}{2}$, $\frac{3}{4}$; dito Certific. $5\frac{3}{8}$, $\frac{1}{2}$; dito Passiven $3\frac{3}{4}$, 4; Russen $4\frac{1}{2}$ pct. 88; dito 5 pct. 98; Holl. $2\frac{1}{2}$ pct. 62; dito 4 pct. 94; Sardinie 5 pct. $88\frac{1}{4}$; Turksche leening $5\frac{5}{8}$, $\frac{7}{8}$.

Markt vaster; weinig handel.

Parijs, Zaturdag 9 September. Fr. $4\frac{1}{2}$ pct. 98; dito 3 pct. 74.10; Sp. 3 pct. $32\frac{3}{4}$.

Liverpool, Zaturdag 9 September. Heden zijn ter markt 8000 balen katoen, tegen onveranderde prijzen, omgezet.

Advertentien.

Prijs-Courant der Effecten.

AMSTERDAM, 9 September 1854.

Nederland.	Pct.		**Rusland.**		
Ned. W. Schuld.	$2\frac{1}{2}$	$60\frac{9}{16}$		Pct.	
Dito Certificat.	3	$72\frac{3}{8}$	*Hope* 1798/1816	5	[illegible]
Dito Dito	4	$90\frac{9}{16}$	Dito 1828/1829	5	[illegible]
O. I. Leening.	4		Cert. 1831/1838	5	[illegible]
Amort. Syndic.	$3\frac{1}{2}$		Dito Dito	$4\frac{1}{2}$	
Hand.-Maats.	$4\frac{1}{2}$		Dito *Hope*	4	
Belgie.			Dito *Stieglitz*	4	
Certificaten.	$2\frac{1}{2}$		Dito dito 5e Ser.	4	
D° *Rothschild*	$2\frac{1}{2}$		Inschr. Assig.	6	
Frankrijk.			Certific. dito.	6	
Obligatiën	3				
Spanje.			**Polen.**		
Nieuwe	1	$18\frac{1}{8}$	Obligatiën	4	
Dito Buitenl.	3				
D° Binnenl. 6/m.	3	$32\frac{11}{16}\frac{3}{8}\frac{11}{16}$	**Oostenrijk.**		
Bew. Sp. Com.		$5\frac{3}{8}$ $\frac{7}{16}$	Metalliek	5	[illegible]
Amort. Schuld.			Dito bet. Amst.	5	[illegible]
Portugal.			Dito lett B. 1854	5	[illegible]
Londen nieuwe.	5	$37\frac{1}{16}$	Dito 1847	$2\frac{1}{2}$	[illegible]
Dito uitgest	4		Dito 1851/1852	$2\frac{1}{2}$	[illegible]

Mexic., te Lond. 3 pct. 24; dito Onb. 24.

Zonder dat de handel heden eenige levendigheid ... was de markt algemeen merkbaar beter gestemd, voor... zigte van Oostenrijksche fondsen welke ruim ½ pct. ...

FRANKFORT, Vrijdag 8 September. Metalliek ... 71; Spanje binnenl. 3 pct. $32\frac{5}{8}$; dito 1 pct. ...

MADRID, Dingsdag 5 September. Sp. 3 pct. ... N. 1 pct. $18\frac{3}{4}$.

Gedrukt bij C. H. SUSAN, Jr., te 's Gra...